

הגדה של פסח (15)

משועבדים היינו לפרעה במצרים

בליל הסדר תמה מרן הגר"א קוטלר זצ"ל ושאל: הכיצד גומרים אנו אומר, כי אילו לא הוציא הקב"ה את אבותינו ממצרים היינו עדיין משועבדים לפרעה, כלום לא יתכן שבמשך אלפי השנים שעבדו מאז, היינו בורחים מתחת ידו ומנתקים מוסרות העבדות מעל צוארנו. ברם, התשובה תובן כאשר נדייק שפותח ב"עבדים היינו לפרעה", ומסיים ב"משועבדים היינו", כי בשעתו היינו עבדים תחת יד פרעה, אך אילו לא הוציאנו ה' ממצרים, יתכן והיינו בורחים משם ושוב לא היינו עבדים, אבל עדיין היינו משועבדים לו מבחינה רוחנית, כי שקועים היינו גם במ"ט שערי טומאה, וכמעט נטמענו מבחינה רוחנית. ומשעבוד זה הוציאנו הקב"ה לחירות עולם בלקיחתנו לו לעם ובנתינת התורה.

כל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח

סיפור יציאת מצרים משביח את האדם, מרומם אותו? ומעדינו. ככל שהוא מרבה לספר כך משתבח והולך. רעיון זה כלול גם בדברי חכמינו: "מתחיל בגנות ומסיים בשבח", שמתחילים את ההגדה בדברי גנאי לישראל: "מתחילה עובדי עבודה זרה היו אבותינו", ומסיים בשבח לישראל. כוחו של סיפור יציאת מצרים כה גדול הוא, עד שאפילו אם בשעה שמתחיל אדם בהגדה שרוי במצב שפל ומגונה, מובטח לו שעד שיסיים הוא ישתבח.

מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע וכו' שהיו מסובין בבני ברק והיו מספרים ביציאת מצרים כל אותו לילה.

מפני מה היו צריכים חכמים שהיו מופלגים בדעת ובחכמה, להתעכב בסיפור יציאת מצרים כל הלילה עד שבאו תלמידיהם ואמרו להם רבותינו הגיע זמן קריאת שמע של שחרית. הלא את סיפור יציאת מצרים יכול גם נער לספר ומה היה להם להתעכב. וביאור הענין, דהנה דרשו חז"ל (פסחים קטו): בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים שנאמר: "והגדת לבניך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים" (שמות יג. ה), וא"כ, כאשר התחילו חכמים לספר ביציאת מצרים נתעוררו יותר ויותר עד שהרגישו כאילו הוא מעשה שאירע להם עצמם, כביכול הם ממש עבדים המשועבדים בקושי ובצער לפרעה, וראו את המכות שלקו המצריים במצרים, וחשו והרגישו את האושר והשמחה שבגאולה. ומתוך ההתבוננות התחילו לספר פרטים ופרטי פרטים

שנתחדשו להם שאירעו בזמן השעבוד והגאולה. ולכן נתעכבו כל כך ונמשך סיפור יציאת מצרים כל הלילה.

הגדה של פסח "שמחת דוד"

אף אתה אמור לו כהלכות הפסח אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן.

איזו תשובה היא זו לשאלת הבן החכם? הסבר נפלא על כך, אמר הגאון רבי דוד כהן ראש ישיבת חברון: הרמח"ל בספר "מאמר החכמה" כותב שענין אכילת המצה בפסח הוא משום ששאר שבעיסה הוא היצר הרע, ובפסח אנו אוכלים מזון מוקדש. בלא יצר הרע, כי מצה יש רק יצר הטוב. והוסיף הרמח"ל וכתב: אמנם, כדי שישאר התיקון לכל השנה, צריך לאכול האפיקומן אחר כך ולא לאכול אחריו שום דבר, שכמו שאין הטעם סר מן הפה, כך אין האור סר מן הנשמה, עד כאן דבריו. והנה חז"ל אמרו אזהר חכם? הרואה את הנולד, ואם כן כאשר החכם שואל מה העדות וכו', הרי כוונתו היא: איזו תועלת לעתיד יש לנו באכילת הפסח והמצה בליל פסח, והרי לא נשאר לנו ממנה מאומה לכל ימות השנה, שהרי אנו חוזרים לאכול לחם עם יצר הרע ובשר חולין? ועל כך באה התשובה: אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן, ועל ידי שאין אוכלים אחר אפיקומן, ואין הטעם סר מן הפה, כך לא יסור האור מן הנשמה כל השנה, ואם כן מתקדשת כל השנה על ידי אכילת הפסח והמצה!

הגדה של פסח "כמוצא שלל רב"

ושאינו יודע לשאול את פתח לו

בעל ההגדה מלמד אותנו כי צריך לגשת אל כל ילד וילד בדרך מיוחדת ולחנך אותו באופן המתאים לאפיו והראוי לטבעו. כפי שאמר שלמה המלך: "חנוך לנער על פי דרכו" (משלי כב. ו). רבותינו גדולי הדורות ידעו בפקחותם להתנהל מול כל אחד ואחד לפי אורחו ושיגו, כפי שניתן ללמוד מהמעשה הבא, ששמעתי מהגאון רבי ניסים קרליץ זצ"ל. באחת ההזדמנויות בחן ה"חזון איש" ילדים צעירים על תלמודם. החזון איש פנה בנועם אל הילדים הנרגשים שהקיפו אותו מכל עבריו ופתח השאלה פשוטה: מהו "קם ליה בדרכה מינה"? אחד הילדים התפרץ מיד וענה בלי לחשוב יותר מדי: קם ליה בדרכה מינה פרושו שכאשר הרבה נכנס לכיתה צריך לקום. למותר לציין כי התשובה המגוחכת עוררה קולות לעג. אולם החזון איש שחרר לכבודו של הילד, המשיך מיד בלי להתעכב: זהו פרוש אחד, מי מכם יודע את הפרוש השני?

הגדה של פסח "יחי ראובן"

בשעה שיש מצה ומרור מונחים לפניך

מה ענין ההקפדה שסיפור יציאת מצרים יהיה לנוכח המצה והמרור, שלכן קרויה מצה, "לחם עוני" (דברים לא.), לחם שעונים עליו דברים הרבה (פסחים ל.), והמצה מגולה בזמן ההגדה (ש"ע סי תעגז). אלא שנצטוו להניח צנצנת מן למשמרת לדורות: "למען יראו את הלחם אשר האכלתי אתכם" (שמות טז. לב). פירש רש"י שבשעה שהוכיח ירמיהו את בני דורו מדוע אינם עוסקים בתורה ושאלוהו מהיכן יתפרנסו, הוציא להם צנצנת המן: "הדור אתם ראו דבר ה'" (ירמיה ב. לב), בזה נתפרנסו אבותיכם, הרבה שלוחים יש למקום להכין מזון ליראיו. ומצינו (תענית כג.): שבימי שמעון בן שטח נעשו חטים ככליות ושעורים כגרעיני זיתים ועדשים כדינרי זהב, וצורו מהם דוגמה לדורות להודיע כמה החטא גורם. שהרי אם יש דבר המעורר לראות השגחה ה' ולהתחזק באמונה יש לעשותו חיזוק לדורות ולהראותו באופן מוחשי, ואז ישפיע פי כמה וכמה. הגדה של פסח "אוהלי תורה" רב שטיינמן זצ"ל

הגלות למצרים דוקא, מדוע? בארץ לא להם

כתב בספר "מעם לוועז" (שמות ו.א.), הטעם שהגלות היתה במצרים ולא במקום אחר, כי כשאמר הקב"ה שיהיו גרים בארץ לא להם, לא רצה שיהיו בארץ אחרת, כי כאשר בני ישראל בין הגויים הם מתערבים עמהם ומתפזרת קדושתם, ולכן הגלה למצרים, כי שנאו את בני ישראל, כמו שנאמר: "כי לא יכלו המצרים לאכול לחם עם בני ישראל, כי תועבת מצרים כל רועה צאן". ולכן לא היתה מציאות שבני ישראל יאכלו וישתו עמהם ויתערבו עם זרעם, וישארו בקדושתם, וכך יצאו נקיים ובוררים, כי המצרים לא יבאו עמהם במגע ולא עם נשותיהם, כי היו מתועבים בעיניהם.

הגדה של פסח "אוצרות התורה"

ולא יכלו להתמהמה

למה לא יכלו להתמהמה? כי כבר היו במ"ט שער טומאה, ועוד זמן מועט, היו נכנסים לשער הנ', ואז שוב לא היה שייך להצילם. מכאן למד הגרא"מ שך זצ"ל, יסוד נפלא. הרי אותם אנשים היו במצרים גם שנה קודם לכן, ואז עדיין היו במ"ט שער טומאה, שאם לא כן היו נגאלים כבר אז. ובמשך שנה זו, לכאורה היו צריכים להתחזק באמונה וביראת שמים מכח הניסים והנפלאות שראו בעיניהם, ואף על פי כן רואים אנו אדרבה, בתקופה זו הם התדרדרו במדרון והגיעו עד מ"ט שער טומאה. ללמדנו, כי יכול אדם לראות ניסים, לראות השגחה פרטית ומופתים על הנהגת הבורא וכל זה איננו מסייע בידו לתקן את עצמו, כי בלי לימוד תורה ומוסר אדם אינו משתנה ואף עלול להתדרדר, ח"ו, עד לנ' שער טומאה. נכון, כלל ישראל לא שינו את שמם, לשונם ולבושם, אבל במצרים לא היתה תורה, וכשאין

תורה, עלולים להגיע לנ' שער טומאה, הסימנים החיצוניים הם חשובים מאוד, אך אינם מהווים תחליף ללמוד התורה.

הגדה של פסח "ומתוך האור"

הלכה: ערב פסח שחל בשבת

בשבת בבוקר משכימין להתפלל, ואין מאריכין בתפילה כדי שיהא זמן לאכול הסעודת עוד בתוך זמן אכילת חמץ, ויש להזהיר את החזן על כך, אך יזהרו שלא בחיפזון ובמרוצה. ישתדלו שלא להוסיף עליות אלא שבעה קרואים בלבד. לכתחלה יש להתפלל בנץ החמה. אחר התפילה ממהרין לצאת מבית הכנסת, כדי שיהיה זמן לאכול סעודת שבת שחרית. אין מאריכין בסעודת שחרית כדי שיפסיקו לאכול קודם הזמן.

ספר "נטעי גבריאל"

פתגם: יותר מאשר הזמן ברשותנו, אנו ברשותו

ספר "שמחלה"

חקירה: חמץ

מי שגזלו ממנו חמץ, אינו עובר בבל יראה כלל, או שעובר אך הוא אנוס (חידושי ר' שמואל פסחים עמוד כט, קמב)

ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: הכוס החמישי של רבי לוי יצחק

בליל הסדר רבי יצחק מברדיצ'ב מזג לעצמו כוס חמישי. כשנשאל מדוע, ענה: ארבע הכוסות הן על יציאת מצרים, אך הכוס החמישית, היא עבור כל יהודי שעוד לא מצא את מקומו בליל הסדר, כדי שיזכו לשוב אל העם ואל הקב"ה ברחמים.

המלקט

שבת שלום, פסח כשר ושמח

יוצא לאור לרפואה שלימה, ברוך יואל שמעון ישראל בן פנינה, ראובן ישי בן מרדס, הדסה אסתר בת רחל בחלא קטי, פטריק יהודה בן גלדיס קאמונה, אברהם רפאל בן רבקה, מאיר חיים בן גבי זווירה, ראובן בן איזא, ויקטוריה שושנה בת ג'ויס חנה, רפאל יהודה בן מלכה, שלמה בן מרים, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלמה, אלחנן בן חנה אנושקה, מרים בת עזיזא, חנה בת רחל, דוד בן מרים, יעל בת כמונה, ישראל יצחק בן ציפורה, עמנואל בן סוזן אזויזה. שלום בית: גיולה חיה בת סופי לבנה ואילן יהודה יצחק בן סנדרה סולאנז'. זיווג הגון: יוני מאיר משה בן אסתר, אילן אלי אהרן בן אסתר, קלואי אורה בת סופי לבנה, לולה לאה בת סופי לבנה, לאה בת רבקה, אלודי רחל מלכה בת חשמה, יוסף גבריאל בן רבקה, מרים בת רבקה. הצלחה רבה: נתן בן רבקה, לחנה בת אסתר וליונתן מרדכי בן שמחה ברכה זרע של קיימא ללבנה מלכה בת עזיזא וליאור עמיחי מרדכי בן ג'יזיל לאוני. לעילוי נשמת: ראובן בן חנינה, ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, מסעודה בת בלה, יוסף בן מייכה. מוריס משה בן מרי מרים. משה בן מזל פורטונה. אמיל חיים בן עזר עזיזה, אליהו בן מרים, ניסים חי הוברט בן ג'ולי, ליליאן רוזה בת אוטה נג'מה, דוד בן מרים, פליקס סעידו בן אטו מסעודה. אפרת רחל בת אסטרייה כוכבה, אברהם בן אליעזר, מלכה אנרייט מרוזקה.

יוסף גרמון כולל עקס לע בען
לכל עניני הדף נא לפנות במייל ל:
germon73@hotmail.fr
ניתן למצוא את העלון
www.kollet-aixlesbains.fr